

O WYSTĘPOWANIU LĄDOWEJ FAUNY KRĘGOWCÓW W OSADACH MŁODOTRZECIORZĘDOWYCH SARAFOWA (BUŁGARIA)

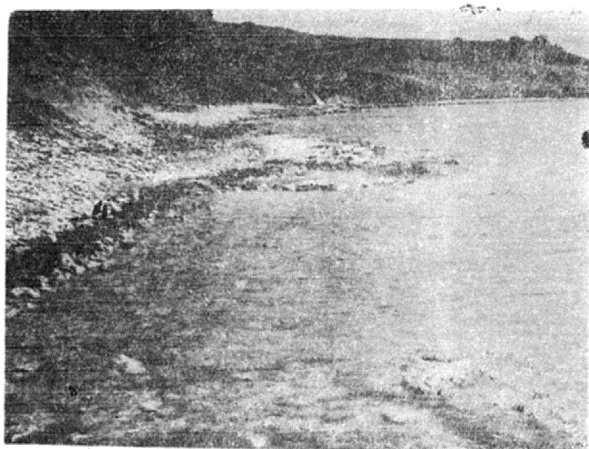
UKD 566:551.31:551.782.13/2(497.2 Sarafowo)

W klifie i strefie plaży okolic wsi Sarafowo, na NE od Burgas, spotyka się liczne odsłonięcia górnego sarmatu*, w płytkowodnej facji, wykształconego w postaci mułowców i iłowców szarych i czekoladowobrunatnych z przeławiczeniami margli, wapieni muszlowców, piaskowców wapnistych i zlepieńców z otoczkami, składającymi się głównie ze skał wulkanogenicznych kredowego wieku. Odkrycia dokonał W. Karaszewski, natomiast G. Jakubowski zajął się opracowaniem fauny z wyjątkiem żuchwy zębienia

(*Crocidura*), której oznaczenie zawdzięczamy dr A. Sulimskiemu z Zakładu Paleontologii PAN w Warszawie.

We wszystkich wspomnianych osadach można spotkać fragmenty kości kręgowców, ale najliczniej występują one w zlepieńcach (ryc. 1), tu napotkano m. in. duże fragmenty ciosów mastodonta (ryc. 2 i 3) i długich kości kończyn, przypuszczalnie tego samego zwierzęcia. W pozostałych osadach sarmatu kości spotyka się rzadziej niż w zlepieńcach, ale łatwiej je wydobywać ze względu na mniejszą zwiąłość skał. Zazwyczaj kości te są spękane, niekiedy na drobne kawałki. Z iłowców pochodzi m. in. fragment trzona prawej żuchwy jelenia *Palaeomeryx emnens* Meyer z osadzonymi zębami P₄ (fragment), M₁, M₂, M₃ oraz ułamek przedniego prawego przedtrzonowca (ryc. 4).

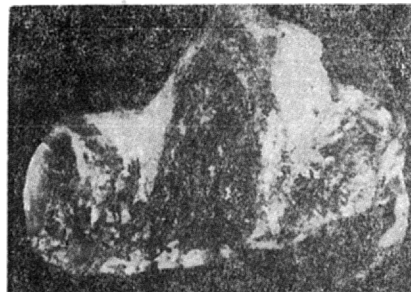
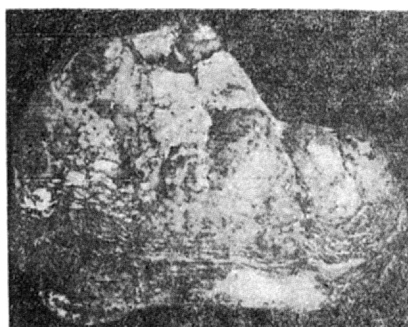
* Górnosarmacki wiek tych osadów został ustalony na podstawie występowania tu przewodniego małża *Mactra (Sarmatimactra caspia* Eichwald), którego oznaczenie zawdzięczają autorzy mgr E. Woźnemu z Instytutu Geologicznego w Warszawie.

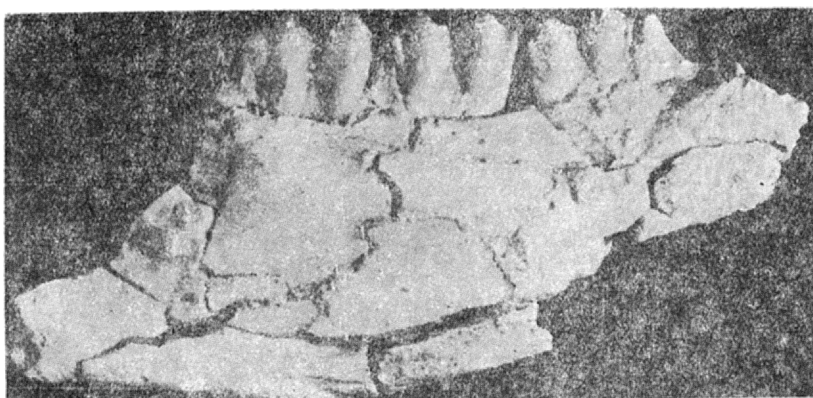
Ryc. 1. Wychodnie górnego sarmatu z kośćmi kręgowców i lądowego pliocenu z fauną, w cyplu na E od Sarafowa. Na pierwszym planie ławica zlepieńca z fragmentami dużych kości m.in. ciosów mastodonta. W głębi piaszczyste osady pliocenu ze skorupkami jaj wielkiego ptaka i żuchwą zębietka (*Crocidura*).

Ryc. 3. Fragment ciosu mastodonta w ławicy zlepieńca.

Ryc. 2. Zsylikowany mleczny ząb trzonowy mastodonta ze żwirów plażowych pod wsią Sarafowo, wielkość naturalna. a — widok powierzchni żującej, b — widok z boku (zdjęcie dolne).

Ryc. 4. Fragment żuchwy jelenia *Palaeomeryx emnensis* Meyer z łożysk górnosarmackich w plaży na E od Sarafowa. Wielkość naturalna, widok od strony zewnętrznej.

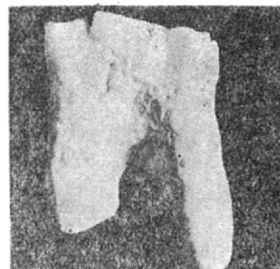
Ryc. 6. Żuchwa zębietka (*Crocidura*), tamże, 2 X, widok od strony wewnętrznej.

Ryc. 5. Fragmenty skorupki jaja wielkiego ptaka z rodziny strusiowatych? z piasków plioceńskich w kłifie na E od Sarafowa, 2 X.

Ryc. 7. Przedni, prawy przedtrzonowiec *Chiliotherium*. Wielkość naturalna, a — widok powierzchni żującej, b — widok z boku.

Fot. 1 i 3 wykonał W. Karaszewski, 4 i 7 G. Jakubowski, pozostałe Pracownia Fotografii Naukowej Inst. Geol.

Poza tym na plaży spotyka się wymyte ze skały przez morze i wleczone wzdłuż brzegu fragmenty kości, najczęściej w postaci silnie już zaokrąglonych otoczków plażowych. Czasami jednak można tu znaleźć mniej zniszczone okazy. Do nich należy m. in. zsylikowany, mleczy ząb trzonowy mastodonta (ryc. 2) i obtoczony fragment zęba trzonowego tego ssaka. Luzem na plaży znaleziono również przedni, prawy przedtrzonowiec nosorożca, przypuszczalnie z rodzaju *Chilotherium* Ringström (ryc. 7).

W stropie osadów górnego sarmatu występują na wschód od wsi Sarafowo piaszczyste osady, słabo spójne, zawierające przeważnie okruchy kości. W piaskach tych udało się znaleźć m. in. żuchwę małego ssaka owadożernego *Crocidura* Wagner (ryc. 6) z zachowanymi zębami I₁, C₁, P₁, M₁ i M₂. Brak tu tylko ostatniego trzonowca M₃. Fragmenty żuchwy, na których występują cechy gatunkowe uległy niestety starciu, tak że okaz można oznaczyć tylko do

rangi rodzaju. W tym samym odsłonięciu napotkano skorupkę jaja wielkiego ptaka, prawdopodobnie z rodziny strusiowatych (ryc. 5), w pierwotnym położeniu, o czym świadczy widoczny w przekroju owalny, chociaż spłaszczony układ szczątków. Znalezienie skorupki tego jaja w pierwotnym położeniu łącznie z żuchwą *Crocidura* pozwoliło na wysnucie wniosku o plioceńskim wieku osadów zawierających te skamieniałości.

W wyniku przeprowadzonych tu obserwacji możliwe było skorygowanie przedstawianego na mapach geologicznych zasięgu wychodni górnego sarmatu, które wypadało przedłużyć o około 4 km dalej ku zachodowi. Odpowiednio również został rozszerzony zasięg wychodni pliocenu o około 1,5 km w kierunku wschodnim. Obszerniejsze informacje o tym znalezisku zawiera artykuł, jaki wkrótce się ukaże w Biuletynie PAN, seria geologiczna, w języku angielskim.